

Zandlamellen moet verbetering versnellen

Rigoreus de messen in de Havelter greens, en sleuven vullen maar...

'Zandlamellen' noemt Bert Hoiting van Flevo Green Support deze werkwijze met de Blec. Begin september 2013 deed hij deze klus voor zijn collega-(golf)baanaannemer Vos Ruinerwold Golf op de greens van Golfclub Havelte. De Blec, die schudfreest en de sleuven met zand vult, heeft Flevo Green Support reeds vijf jaar in bezit. Normaliter bewerkt hij hiermee sportvelden om de toplaag beter waterdoorlatend te maken. Deze op het oog greenonvriendelijke methode werd in Nederland op greens slechts eenmaal eerder uitgevoerd. Dat was op Golfbaan Roden.

Auteur: Broer de Boer

Hoofdgroenkeeper Erik van Wijhe van Vos Ruinerwold Golf zette begin september de machine in op alle greens en foregreens om nog sneller van zijn sponsvilt af te komen. Dat het sponsvilt op de greens van Golfclub Havelte een serieus probleem vormt, daar schreven we in dit magazine al eerder over. Kijk maar eens naar de foto van de gestoken core. Allereerst is daar zo'n 5-7 cm sponsvilt en op een diepte van zo'n 12 cm begint een zwarte laag in het zand waarin duidelijke inspoelssporen zichtbaar zijn.

Onderhoudsregime

Toen Vos Ruinerwold Golf het onderhoud overnam, twee jaar geleden, werd een ander onderhoudsregime ingezet. Het overmatig aanwezige vilt en het hoge percentage straatgras (80-85%) maakten ook een duidelijk ander onderhoudsregime noodzakelijk dan voorheen. De groenkeeper geeft aan nu beduidend gericht met water en meststoffen om te gaan. Dat regime, in combinatie met intensief beluch-

ten en twee of drie keer per jaar doorzaaien met struisgrassen, heeft veranderingen in werking gezet. De viltlaag begint langzaam maar zeker van onderaf te verdwijnen en het percentage straatgras bedraagt inmiddels circa 50-60%. Maar het gaat de groenkeeping nog niet snel genoeg om een gezonde bodem te krijgen en bovendien een goede aansluiting met de ondergrond: die is er niet. Nog niet.

Meer doen

Zo om de vier weken vindt op Golfclub Havelte een beluchting plaats met doorgaans holle pennen, vertidrain of verticuteremachines, dus de eerste 0-10 cm krijgt al wel een goede beluchting. 'Maar', stelt Erik, 'ik wil juist meer doen.' De hoofdgroenkeeper heeft de mogelijkheden op een rij gezet voor de baancommissie en met hen doorgesproken. En hij heeft zijn keuze gemotiveerd: 'Om de aansluiting met de ondergrond te verbeteren, heb ik de keuze uit dryjecten, drill-and-fill-methoden en zandlamellen',

aldus Erik. 'Als je bij dryjecten op een hindernis stoot, zoals een steentje, leidt dat tot vertakkingen waarin al dan niet zand komt; de diepte is dus niet altijd gegarandeerd. Met drill-and-fill behaal je wel de diepte, maar maak je alleen kleine 'zandpalen', terwijl er met de grond verder weinig gebeurt. Bij zandlamellen schud je die hele groundbalk; het is net een aardbeving in de bovenste laag (vandaar ook de naam *earthquake*, red.). Dat geeft ook horizontale microkanaaltjes, waardoor de lucht die je in de bodem brengt zijn werk kan doen: nog sneller van dat sponsvilt afkomen. Ik heb dit op de greens van Golfclub Roden ook al eens door Flevo Green Support laten uitvoeren, met een prima resultaat. Bij Golfclub Havelte hoop ik bovendien dat ik een doorbraak krijg tot in die zwarte laag.' Deze bewerking wordt op fairways natuurlijk wel toegepast, maar op greens en foregreens is dit vrij uniek, en overigens niet geheel zonder nadelige gevolgen. De baancommissie van de golfclub die tijdens de uitvoering van de klus langskomt, zegt: 'We staan vierkant

achter deze aanpak van de hoofdgreenkeeper. Het bestuur heeft zijn fiat gegeven aan deze investering om op redelijk korte termijn veel betere greens te krijgen. En dat is een winstpunt. Ook zijn de leden goed geïnformeerd over deze rigoureuze aanpak, die ook op korte termijn nogal wat gevolgen heeft voor het golfen.'

Het zand

Het zand dat Flevo Green Support inbrengt, heeft een korrelgrootte in de range van 250-550 mu met een M-getal van 330-350. Bert Hoiting: 'Dit zand is in overleg met de hoofdgreenkeeper gekozen en deze zandfractie is net iets grover dan het zand dat zich nu in de greenopbouw bevindt. Het is vrij hoekig, grof zand, wat goed draineert. Die hoekigheid levert geen problemen op qua stabiliteit, want dit zand wordt niet elk jaar toegepast, terwijl die hoekigheid er vanzelf afslijt.' Flevo Green Support kijkt kritisch naar de herkomst van het zand. Bert Hoiting: 'We gebruiken gecertificeerd zand bij dit zandlamellen. Het gaat om zand met een pH van 5 tot 5,5,

Het zandlamellen zorgt ook voor een doorbraak tot in de zwarte laag.

dat bovendien iets vochtig is. Aan gedroogd zand zit namelijk een driemaal zo hoog kostenplaatje. Daarbij kan ik me niet aan de indruk onttrekken dat juist de warmtebehandeling de fysische eigenschappen van het zand beïnvloedt, waardoor schimmels meer kans krijgen. Het zand dat wij gebruiken, betrekken we altijd van hetzelfde zandzeefbedrijf, zodat de kwaliteit en de kleur zo constant mogelijk zijn, ongeacht of het nu dressingzand of bunkerzand betreft. Voor het zandlamellen laat ik altijd zand uit het bovenste deel van de stortkegel van het zandzeefbedrijf leveren. En dat heeft een reden. Zand afkomstig van de voet van een stortkegel is doorgaans veel vochtiger en dat kan problemen opleveren bij de verwerking van het zand door de machine. Als het zand mij te vochtig is, mag de transporteur het gelijk weer meenemen.'

Aanpak

Flevo Green Support moest er uiteindelijk vijf dagen voor uittrekken om alle 18 greens en

Bert Hoiting, Flevo Green Support, is kritisch op het zand dat hij gebruikt!

Bewerkingen na het zandlamellen

Bezanden van green en foregreen.

Zandgevulde sleuven op de green, 20 cm diep, 10 mm breed.

Zand en de gestrooide Vulcamin in de sleuften vegen.

Tweemaal in de lengterichting rollen.

Een green twee dagen na zeven bewerkingen qua rollen, bezanden en slepen. De baan was na twee weken weer qualifying.

foregreens van Golfclub Havelte onder handen te nemen. Dat er alle zorg wordt besteed aan het leveren van kwalitatief goed werk en aan het afstemmen van het materieel op de green, is overduidelijk. 'Het moet niet snel, maar heel goed gebeuren', is Bert Hoitings statement. De voorbereiding van de greens bestond uit het redelijk nat maken van de greens. Ook is er Vulcamin gestrooid als extra bodemverbeteraar. Erik van Wijhe: 'Maar we hebben gezorgd dat de greens voor en tijdens de bewerking een vochtpercentage hadden van 15-20%, zodat je de grondbalk beweegt tussen twee messen die achter elkaar door de green snijden. Dat wordt veroorzaakt doordat elk mes met een werkbreedte van 10 mm de grondlaag als het ware even wegduwt, wegschuift. En dat kan omdat er ruimte is. Dat geeft, als je het rustig doet, door een scheurende werking veel meer luchtkanaaltjes in de bodem dan andere methoden. Ik ben ervan overtuigd dat de messen de grond aan de wanden zo ook niet versmeren, waardoor je juist het tegenovergestelde bereikt van wat je wilt: meer lucht in de bodem.' Volgens Bert Hoiting strekt die werking zich zelfs verder uit dan het uiteinde van de messen: 'Als de messen, zoals hier, 20 cm diep gaan, wordt de grond ook zeker in de 5 cm daaronder bewogen. Men noemt deze methode niet voor niets ook de *earthquake*-methode.'

30 kuub zand

En zo doorsnijden de 10 mm brede en 20 cm lange messen de green, tot in de storende zwarte laag. Daarbij schudden ze het grondbedje van de green lekker op tot een diepte van 25 cm en uiteindelijk wordt de ontstane sleuf van 10 mm

opgevuld met vochtig zand. Daarbij is veel aandacht besteed aan de afstelling van de machine. Vooral qua werksnelheid, werkdiepte en de snelheid van de zandtoevoer heeft de hoofdgroenkeeper veel aan de knoppen laten draaien tot hij tevreden was over het resultaat. En hij blijft tijdens de werkzaamheden op de green met de holesteker controles uitvoeren. Op de greens/foregreens wordt bij een gemiddelde grootte van 1.000 vierkante meter op deze wijze ruim drie (!) kubieke meter zand ingebracht, omgerekend ruim 30 kubieke zand per hectare green. Het zand wordt met een voorlaadbak op een tractor door Hoiting zelf aangevoerd vanaf de losplaats op het terrein. 'Zo kan ik uitstekend een oogje houden op de voortgang en de kwaliteit van het werk.' Als de tractorchauffeur en de man op de machine gereed zijn met de green, rolt Erik van Wijhe de (fore)greens tweemaal in de lengterichting van de sleufjes. Daarna vindt een dressing plaats met 0,7 kubieke meter van hetzelfde zand als wat ingebracht is. 'Het zal duidelijk zijn dat we daarna met een borstelsysteem zo veel mogelijk zand in die sleufjes vegen, totdat ze aan de bovenkant gevuld zijn. Uiteindelijk hebben we de greens na het zandlamellen nog tweemaal bezand en gerold, dus al met al zeven bewerkingen qua rollen, bezanden etc.'

Eerste beelden

Doordat het werk rustig gaat en veel tijd vergt, kan de hoofdgroenkeeper een green laten zien die twee dagen eerder 'gelameld' is. Het gras op de green had een lengte van 3,5 mm bij het zandlamellen. Erik: 'We willen de greens vier dagen na deze rigoureuze ingreep weer gaan

maaïen en wel op een hoogte van 4 mm.' Op de foregreen is de 'schade' vanwege de hergroei van het langere gras alleen bij nadere beschouwing nog zichtbaar. Daar staan verder geen bijzondere behandelingen meer op het programma. De golfers die op deze green putten, blijken begrip te hebben voor de extra hindernisjes in de vorm van afgevulde sleufjes. De hoofdgroenkeeper neemt de tijd om het hoe en waarom uit te leggen. Wat opvalt bij het putten is het volgende: wanneer de bal min of meer parallel met de sleuven geput wordt, verandert deze eigenlijk niet eens zo veel van richting. Erik van Wijhe: 'Als ze diagonaal over de sleufjes moeten putten, dan verandert de bal meer en vaker van richting.'

Al dat zand op de green kost je natuurlijk wel een keer extra slijpen van je maaikooien, maar dan moeten we eerst het zand kwijt zijn. Tot die tijd zullen we met backlappen en, zodra dat nodig is, met de *rapid facer* aan de slag moeten. En voor de rest is het dan een kwestie van maaïen, rollen, bezanden (voor de eerste keer maaïen nog eens 0,3 kubieke meter zand en rollen) en goede weersomstandigheden om de greens weer helemaal perfect te krijgen.'

Een maand later

Hoe staat de vlag er een maand later bij in Havelte? Erik van Wijhe: 'Alles is boven verwachting verlopen. Maar alles zat dan ook mee, zoals het weer tijdens en na de klus. Na twee weken lagen de greens er zo bij dat ik de baan weer *qualifying* kon verklaren. De baancommissie en de regel- en handicapcommissie zijn hier in Havelte doorgaans zeer kritisch. Dat ze mijn advies overnamen, dat zegt dus genoeg. Je kunt op de greens nog steeds zien wat we gedaan hebben, maar het levert geen noemenswaardige balafwijkingen meer op. Het enige wat tegenzat, was dat er meer tijd in de klus ging zitten dan verwacht. We hadden er maximaal vier dagen voor uitgetrokken. We startten op maandag, maar op vrijdag was er een bedrijventoernooi gepland. Toch zijn we niet sneller gaan werken. Flevo Green Support heeft de klus de volgende maandag afgerond. En wij zijn donderdagavond en vrijdagochtend hard aan het poetsen geweest om de baan wat toonbaar te maken voor dat bedrijventoernooi: anders hadden we wel een probleem gehad!'